

Srđan V. Tešin

MRTAV PISAC JE ŽIV KAPITAL

E pa, čovek ni u šta ne može da bude siguran osim u smrt.
„Staračka ljubav”, I. B. Singer

1.

Zbunjena, Rozali Stajn spusti mobilni na hrpu papira. Nervozno gricka gumicu na grafitnoj olovci. Graja koja dopire kroz otvoreni prozor samo je dodatno uznemiruje. De-ca se svađaju. Telefon ponovo zavibrira.

– Znam – reče Meril Linč – glupo je što od tebe to tražim, ali šta drugo da radim?

Zbog škripe kočnica kamiona teškotonca na parkingu i loše veze nije je baš najbolje razumela. Čini joj se da je, na kraju svog monologa, Meril rekla nešto u stilu: „Sreća da imam nekoga kao što si ti.” Nakon nekoliko minuta neprijatne tišine, Rozali je najzad upita:

- Kada?
- Sutra.
- Gde?
- Majami Bič. Zapiši adresu.
- Dobro.
- Ništa ne brini. Sve sam se dogovorila.

2.

Rozali je lako pronašla vilu generala Sema Bendinera. Nije joj prvi put da šparta Oušn drajvom. Znala je iz istorijskih čitanki ko je general Sem Bendiner, nosilac Medalje časti, koju mu je lično dodelio Ričard Nikson za dugogodišnju požrtvovanu borbu protiv neprijatelja Sjedinjenih Država. U ogromnoj art deko vili – koju je za generala projektovao čuveni arhitekta Hohauzer – danas živi samo njegov sin Hari. Rozali pritiska taster zvona ispod kog jedva vidljivo, na zardalom limu, piše Bendiner. Zvoni ponovo. Ovo-ga puta kažiprst drži duže na bakelitnom dugmencetu. Vrata vile se otvaraju.

Suvonjavi starac Rozali izgleda bizarno u tom isuviše kratkom donjem delu pidžame, u isuviše utegnutom bademantilu i u tim isuviše špicastim i pohabanim patofnama. I lice mu je bilo isuviše blede, usne isuviše tanke, čekinjasti brkovi isuviše dugi, nokti isuviše izrasli, a kažiprst desne šake isuviše žut. Ni nalik onom piscu iz udžbenika čiju je fotografiju zapamtila još iz školskih dana.

– I ja pušim jednu za drugom – nesigurno započe razgovor Rozali.

3.

Hari sedi za glomaznim kabinetskim radnim stolom presvučenim zelenom čojom, a Rozali na kožnoj sofa. Oboje sa zapaljenim cigaretama između prstiju. Meril ju je upozorila na to da su Hariju otkrili rak grla, nažalost, u poodmaklom stadijumu. Lekari su mu onomad odstranili deo grkljana, zbog čega je Hari izgubio moć govora. „Koristi, retko i nevoljno doduše, govornu protezu. Sramota ga je. Zvuči kao Sitripio iz *Ratova zvezda*. Ništa ga pod milim bogom ne razumem”, kaže Meril. Zbog toga je ona tu. „Zaboravi na lekturu, odsad si personalni asistent”, tim rečima joj je opisala novi posao. Iako Meril – dugogodišnji izdavač Harijevih knjiga, ali i njen poslodavac – nije bila od onih koji su svoje saradnike ganjali dugačkim bičem za dresuru konja u manježu, Rozali se pitala: „Šta uopšte ovde tražim?”

4.

Hari Bendiner je klasik. Pre mnogo decenija objavio je nekoliko vanserijskih romana kojima je stekao ugled. Za kratko vreme pokupio je sve važnije nagrade. Romani su mu dramatizovani i ekranizovani. Replike iz njegovih predstava i filmova zaživele su kao pošalice. Zlobnici su njegov munjeviti uspeh pripisivali Semovom visokom položaju u vojnoj hijerarhiji. Harija je to pogađalo. Kad su abrovi postali neizdrživi, naprečac je napustio Univerzitet u Majamiju na kom je radio i potpuno se povukao iz javnosti. Odijao je da daje intervju, nije nastupao na književnim večerima. Privržena i dobra Meril se trudila da ugodni mrzovoljnom i ekscentričnom piscu, jer je pristojno zarađivala od njegovih romana koji su bili uvršćeni u obaveznu studentsku lekturu. Retko je objavljivao. Nova dela Harija Bendinera – kritika i čitaoci su horski saglasni – po kvalitetu, nisu ni nalik onima s početka njegove karijere.

5.

Rozali u prvo vreme dolazi kod Harija samo pre podne i zadržava se tačno do ručka. Njenoj povremenoj ljubavnici Etel ne smeta to što ona sve duže ostaje kod bolesnog i ostarelog pisca. „Šta ti uopšte radiš kod čuvenog Harija Bendinera?”, pitala ju je jednom, onako, tek uzgred. „Jebem radoznale”, odbrusila joj je i Etel je više nikada nije pitala ništa u vezi s njenim neobičnim angažmanom. A ona je, zapravo, vodila poslovnu prepisku, plaćala račune, raspolagala Harijevim čekovima kao svojim, prekucavala rukopise i sređivala piščevu biblioteku. Hari to nije morao da kaže, ali videlo se po malim gestovima da mu Rozalino društvo prija.

Sasvim neočekivano, jednog dana joj je u poverenju pokazao grubu verziju rukopisa na kom je decenijama radio. Iznenadila se njegovom ponudom da ga pročita. Bez trunke usiljenosti, tokom istog popodneva, ona je to i učinila. Bila je sigurna u jedno: ovakvi romani se pišu jednom, a najčešće nijednom u epohi! Kada bi Hari odbacio poneke ana-

hronizme, zalutala opšta mesta i kliše, bio bi to roman kome u savremenoj produkciji ne bi bilo ravnog. Otađ, Rozali budno prati svaki Harijev napredak u pisanju. A on – iako dobro piše – piše retko, sporo i teško.

6.

Izjutra, po buđenju, Rozali žuri kod Harija. S njim, s nogu, popije kafu, popuši cigaretu-dve i odmah se baci na sređivanje rukopisa. Opsednuta romanom, jednako koliko i Hari, radi bez prestanka dok ne padne mrak. Ali Harijevo zdravlje se iz dana u dan topi kao pena od tečnog sapuna. Mršavi, gubi snagu i sve groznije kašlje. Došlo je dotle da više ne može da ustane iz kreveta. Lekare ne podnosi. Ne dozvoljava da iko dozna u kakvom je stanju. Rozali mu kuva čajeve, menja obloge, hrani ga, pa čak i kupu vlažnim sunderom. Nema tu nikakvog srama. Hari je odlučio da svemu tome dođe kraj. Rozali gleda kako Hari umire. Ljuta je na njega što se prepustio smrti tako olako i što nije završio roman na kome su oboje tako predano radili poslednjih meseci.

7.

Uzima vakuum vreću za odlaganje garderobe. U nju jedva nekako ubaci sasušeno telo umrlog. Povlači patent zatvarač i usisivačem izvlači sav vazduh iz plastične vreće. Rozali, atletski građena nekadašnja juniorska prvakinja Floride na sto i dvesta metara, odvlači paket do uske pomoćne prostorije što vodi na tavan Bendinerove vile. Otvara metalna vratanca i u nišu u zidu, u kojoj stoje metle i kofe, ugurava vreću s Harijevim lešom. S mukom zatvara vrata i zaključava ih. Ima utisak da je sve vreme neko snima.

8.

– Slušaj, ovaj Harijev roman ima da napravi bum! Pazi šta ti kažem: izazvaće zemljotres u čaršiji – viče Meril u slušalicu – Nego, ne pitam, kako on sa zdravljem? Ma šta kažeš? Oseća se življim nego ikad! Žilav je matori! Lepo, lepo. Hajde sad, pozdravi ga. Ti i ja se vidimo ovih dana. Spremila sam ugovore da ih Hari potpiše i idemo u štampu. Rozali, nemaš pojma koliko... Ma, sve znaš.

9.

Dva dana nakon što se roman Harija Bendinera *Ova zemlja pripada ludima* pojavio u knjižarama, zauzeo je prvo mesto na listi najprodavanijih knjiga, odakle začudo ne silazi cele godine. Na iznenađenje medija, Hari počinje da daje intervju, ali samo na unapred postavljena pitanja na koja odgovara u pisanoj formi. Na starim fotografijama koje idu uz tekstove, a kojih nije bilo više od tri-četiri, Hari izgleda koščato i žilavo, samouvereno i drčno. U odgovorima ne šteti nikoga. Ume da bude ciničan i bezobrazan, kolege

naziva svakakvim pogrdnim imenima, a ne preskače ni da oplete po političarima, novinarima, umetnicima... Ruku na srce, ni oni njemu ne ostaju dužni. Hari svaki čas vodi žučne polemike u *Miami Herald*-u. Nije prošlo ni godinu dana od objavljivanja hit-romana *Ova zemlja pripada ludima*, a Meril od Harija dobija novi rukopis, još bolji od prethodnog. I knjiga *Zašto se čovek rađa i zašto mora da umre?* izaziva, očekivano, burne reakcije u javnosti. Hari Bendiner je, iako ga niko nije video godinama, najatraktivniji i najkontroverzniji američki pisac.

10.

Između dva zalogaja, Rozali povlači dim cigarete. Pogleda na ručni sat. Etel Brokles Goldman je pravi odgovor na njene želje. Tek sad shvata koliko je bila usamljena svih ovih meseci. Ustaju od stola i sedaju na kožnu sofu. Rozali donosi pepeljaru i na stočić ispred njih stavi čašice s orahovačom i tanjir s kolačićima. Zapali cigaretu. Otkopča gornje dugme svilene bele bluze. Etel svojim mačkastim očima zaprepašćeno pilji u nju. Tačno zna šta treba da učini, ali je nesigurna.

– Znači, matori je oputovao? – upita.

Rozali klimnu glavom, vragolasto se nasmeši i nastavi da se svlači. Etel, već potpuno naga, ugnezdi se između njenih čvrstih butina. Krajičkom oka, na piščevom radnom stolu, obasjanu mesečinom, ugleda čašu s protezom za zube.